

SELETUSKIRI
maaeluministri määruse „Maaeluministri 17. juuni 2015. a määruse nr 68
„Teadmussirde ja teavituse toetus“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määruse muutmise eelnõu on välja töötatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 67 lõike 2 alusel.

Määruse muudatusega antakse senised maavanema kohustused üle Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametile (edaspidi *PRIA*) ning lihtsustatakse nõudeid toetuse lõppkasusaajatele.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Maaeluministeeriumi teadus- ja arendusosakonna peaspetsialist Annika Suu (625 6236, annika.suu@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi on eelnõule teinud õigusosakonna peaspetsialist Maarika Öövel (625 6197, maarika.oovel@agri.ee). Keeleliselt on eelnõu toimetanud õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb 15 punktist.

Eelnõu punktiga 1 täpsustatakse määruse § 2 lõike 3 sõnastust. Selles lõikes on sätestatud erand tegevuste kohta, mis oma sisult konkurentsi ei moonuta.

Kehtiv sõnastus on raskesti mõistetav ning sealt ei ole välja loetav, et toetus sellise tegevuse elluviimiseks, mille raames antakse tegevuses osalejale üldist teavet, ei ole vähese tähtsusega abi (edaspidi *VTA*) ega riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi *ELTL*) artikli 107 lõike 1 tähenduses. Üldise teabe all peetakse silmas näiteks teavet, mille puhul ei õpita midagi konkreetset: arutatakse üldiselt sektori arengute teemal, esinevad minister, tootjate esindajad jne. Üldise teabe all mõeldakse ka teavet, mis on laialt levinud või ei ole ülevõetav ettevõtete tegevusse. Üldise teabe puhul laieneb teabesaajate üldine teadmiste kogum. Näitena võib tuua aianduse visioonikonverentsi, kus konverentsil osalejad saavad küll uut teavet sektori ja selle võimaluste kohta teistes riikides, kuid ei õpita uut tegevuspraktikat ning seetõttu ei saada konverentsil osalemisest konkurentsieelist.

Iga toetatava tegevuse puhul vaatab *PRIA* eraldi üle, kas on täidetud kõik *ELTL*-i artikli 107 lõikes 1 sätestatud tingimused ning kas tuleb kohaldada riigiabi või *VTA* sätteid.

Eelnõu punktides 2 ja 13 korrigeeritakse määruse sõnastust täienduskoolituste läbiviimise osas. Määruse senise sõnastuse kohaselt peab toetuse taotleja vastama täiskasvanute koolituse seaduses (edaspidi *TÄKS*) täienduskoolitusasutuse pidajale kehtestatud nõuetele. Tegelikult ei ole toetuse taotleja alati ise täienduskoolituse läbiviija, kuid toetatava tegevuse puhul on oluline, et *TÄKS*-i nõuetele vastaks just koolituse läbiviija. Sellest tulenevalt tunnistatakse kehtetuks määruse § 3 lõike 1 punkt 3 ning muudetakse § 18 lõike 2 sõnastust selliselt, et täienduskoolituse läbiviija peab vastama *TÄKS*-is sätestatud täienduskoolitusasutuse pidajale kehtestatud nõuetele.

Eelnõu punktis 3 sätestatakse täienduskoolitusel osalejate minimaalne arv, mis on senise 12 asemel kümme inimest. Maaelu Arendajate Ühingu 2013. aastal tehtud uuringus¹ on viidatud, et koolituse puhul loetakse optimaalseks osalejate arvuks 8...12 inimest. Seni kehtinud minimaalne osalejate arv 12 on osutunud täienduskoolitustel sageli liiga suureks osalejate arvuks ning seega alandatakse miinimumnõudeid täienduskoolituste korraldamisel. Samal ajal ühtlustatakse muudatusega nõudeid infopäevade korraldamise nõuetega ning määruse „Teadmussiirde pikaajaliste programmide rakendamise toetus“ nõuetega.

Eelnõu punktis 4 täpsustatakse nõudeid e-õppe keskkonnas toimival täienduskoolitusel osalejate nimekirja kohta. Osaliselt või täielikult elektroonses keskkonnas toimuva koolituse puhul ei ole võimalik igal õppe kalendripäeval osalejate nimekirjale allkirju koguda ning seega tuleks osalejate registreerimine korraldada elektrooniliselt. Elektroonilise registreerimise süsteem peab võimaldama osaleja autentimist.

Eelnõu punktides 5 ja 6 laiendatakse teadmussiirde ja teavituse tegevustes abikõlblike osalejate ehk toetuse lõppkasusaajate ringi. Sellega lihtsustuvad nõuded tegevuste korraldajatele ning väheneb nii tegevuste korraldajate kui ka PRIA töökoormus.

Kehtiva määruse rakendamisel on ettevõtlusega seotud isikute tuvastamine ja eristamine olnud suure töökoormusega ülesanne, mis ei ole põhjendatud tegevuse kvaliteedi ja sisu tagamiseks.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) artikli 14 lõike 2 esimeses lauses on sätestatud, et toetuse kasusaajateks on põllumajandus-, toiduainetööstus- ja metsandussektoris hõivatud isikud, maa valdajad ja muud ettevõtjad, kes tegutsevad maapiirkondades väikese ja keskmise suurusega ettevõtetenä (ingl *Support under this measure shall be for the benefit of persons engaged in the agricultural, food and forestry sector, land managers and other economic actors which are SMEs operating in rural areas.*). Sõna „hõivatud“ kasutamine tuleneb määruse ametlikust tõlkest, ingliskeelne termin on *engaged*, mis võimaldab nimetatud sektoritega laiemalt seotud isikutel toetatud tegevustes osaleda.

Muudatuse tulemusel võivad infopäevast, täienduskoolitusest, konverentsist, ettevõtete külastusest, õpiringist ja esitlustegevusest osa võtta lisaks põllumajandustoodete tootmise ja töötlemisega tegelevatele isikutele ka need isikud, kes tegelevad põllumajandustoodete turustamisega (nt teravilja eksport, põllumajandustoodete hulgiladu, taluturg). Põllumajandustoodetest mittepõllumajandustoodete töötlemisega tegelevate isikute hulka on arvatud ka toidu valmistamise või töötlemisega tegelevad isikud.

Muudatuse tulemusel on täienduskoolitustest, ettevõtete külastustest ja õpiringidest oodatud osa võtma metsandusega tegelevad füüsilised isikud (nagu on kehtivas sõnastuses infopäevade, konverentside ja esitlustegevuste puhul). Eestis on hinnanguliselt 80 000 eraisikust metsaomanikku, kes võiksid „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (edaspidi *arengukava*) tegevustest kasu saada.

¹ <https://www.agri.ee/et/uudised-pressiinfo/uuringud/valdkondlikud-uuringud/koolitus-ja-noustamine>

Samuti saavad täienduskoolitusel, ettevõtete külastusel ja õpiringis osaleda põllumajandustoodete tootmise, töötlemise ja turustamise, põllumajandusmaa hooldamise, põllumajandustoodetest mittepõllumajandustoodete töötlemise (sealhulgas toidu valmistamine või töötlemine) või metsa majandamisega seotud isikud. Lisanduvad näiteks isikud, kes tegelevad valdkonna teenindamisega (nt loomasöötade, veterinaarravimite või taimekaitsevahendite müügi või kokkuostuga tegelevate ettevõtete töötajad, põllumajandustootjatele laenu pakkuva panga või muu krediidasutuse töötajad). Samuti lisanduvad põllumajanduslike esindus- ja erialaorganisatsioonide (mittetulundusühingud, mille liikmeteks on põllumajandustootjad, põllumajandussaaduste töötlejad või metsaomanikud) juhatuse liikmed ning töötajad.

Eelnõu punktis 6 tunnistatakse kehtetuks piirangud infopäevadel, konverentsidel ja esitlustegevustel osalejatele. Eelkõige infopäevade ja konverentside puhul on eesmärgiks laiem eri huvirühmade teabevahetus ning arutelu ettevõtjate, teadlaste, nõustajate, poliitika kujundajate, kohalike omavalitsuste ja kogukondade jt vahel ning seega ei ole otstarbekas piirata neil üritustel abikõlblike osalejate ringi.

Eelnõu punktiga 7 laiendatakse abikõlblike sõidukulude loetelu. Varem oli abikõlblik ainult Eesti-siseste laeva-, väikelaeva- ja parvlaevaliinide kulu, kuid muudatuse tulemusena on abikõlblikud ka Eesti-väliste laeva-, väikelaeva- ja parvlaevaliinide kasutamine, nt Tallinna-Helsingi liin.

Eelnõu punktiga 8 täpsustatakse, et täienduskoolituse, infopäeva ja konverentsi korraldajal ei ole õigust võtta toetuse saamise nõuetele vastavalt osalejalt osavõtutasu. Täienduskoolituste puhul on toetuse saamise nõuetele vastavad osalejad loetletud määruse § 5 lõikes 7. Korraldajal on õigus võtta osavõtutasu täienduskoolitusel osalejalt, kes ei vasta § 5 lõikes 7 toodud nõuetele.

Eelnõu punktidega 9 ja 10 antakse senised maavanema kohustused üle PRIA-le. Seni on maavanem moodustanud hindamiskomisjoni, mille ülesanne on maakondliku tegevuse elluviimiseks esitatud taotluste paremusjärjestuse koostamiseks ettepaneku tegemine. Tulenevalt valitsuskabineti 12.01.2017 otsusest korraldatakse maavalitsuste töö ümber ning alates 2018. aastast lõpetatakse maavalitsuste tegevus.

Üleriigilise tegevuse elluviimiseks esitatud taotluste paremusjärjestuse koostamiseks moodustab hindamiskomisjoni PRIA ning seega on mõistlik viia maakondliku tegevuse elluviimiseks esitatud taotluste hindamine üle PRIA-le.

Eelnõu punktis 10 täpsustatakse, et taotlusi hindab PRIA, selleks moodustab ta hindamiskomisjoni. Hindamiskomisjon teeb PRIA-le ettepaneku paremusjärjestuse moodustamiseks, kuid on seejuures üksnes nõuandva õigusega. PRIA moodustab taotluste paremusjärjestuse ELÜPS § 77 lõike 6 kohaselt, arvestades hindaja esitatud paremusjärjestuse moodustamise ettepanekut.

Eelnõu punktis 11 tunnistatakse kehtetuks määruse § 15. Kuna maakondliku tegevuse elluviimiseks esitatud taotluste hindamine viiakse üle PRIA-le, siis pole vajadust määruises sätestada maakondliku hindamiskomisjoni koosseisu ja töökorda, vaid seda teeb PRIA ise vastavalt oma töökorrale.

Eelnõu punktis 12 täiendatakse määruse § 16 lõikega 5¹, milles sätestatakse võimalus taotluse osaliseks rahuldamiseks abikõlblike kulude osas. Alus selle sätestamiseks tuleb ELÜPS-i § 79 lõikest 7, mis sätestab, et kui hindamistulemuste alusel välja valitud ja vajaduse korral paremusjärjestusse seatud nõuetele vastavat taotlust ei ole võimalik täies ulatuses rahuldada, sest taotletava toetuse suurus ületab meetme, alameetme, tegevuse liigi või muu arengukavas nimetatud aluse kohta sama aasta toetusteks ettenähtud vahendite jäägi, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui toetuse tingimustes ei ole sätestatud teisiti.

Toetuse summa vähendamine ei mõjuta toetuse taotluste paremusjärjestust.

Kui hindamistulemuste alusel välja valitud ja paremusjärjestusse seatud nõuetele vastavat taotlust ei ole võimalik täies ulatuses rahuldada, sest taotletava toetuse suurus ületab toetuseks ettenähtud vahendite jäägi, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse. Taotluse osaliseks rahuldamiseks peab taotleja olema nõus väiksema toetuse summaga, kui taotleti, ning tagama, et saavutatakse taotluses seatud tegevuse eesmärgid. Kui taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamisega, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Juhul kui paremusjärjestuses esimene toetuseks ettenähtud vahendite jääki ületav taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamisega, võib PRIA teha ettepaneku taotluse osaliseks rahuldamiseks hindamistulemuste alusel välja valitud ja paremusjärjestuses järgmisel kohal olevale taotlejale.

Eelnõu punktides 14 ja 15 täpsustatakse nõudeid vähese tähtsusega abi või riigiabi saajate kohta, kui toetatav tegevus on korraldatud metsanduse, põllumajandustoodetest mittepõllumajandustoodete tootmise või mittepõllumajandusliku ettevõtluse teemal.

Euroopa Komisjoni esindajate selgituste kohaselt tuleb vähese tähtsusega abi või riigiabi arvestada ettevõtjatele lähtuvalt tegevuse teemast (millise ettevõtlussektori konkurentsi tegevus võib mõjutada). ELTL-i artikli 42 reguleerimisalal (põllumajandussektoris) riigiabi teavitamist ja reegleid rakendada vaja ei ole.

Eelnõuga muudetakse kehtiva määruse § 19 sõnastust. Muudatuse tulemusel jäetakse välja viited ettevõtete tegevusaladele, sellega viiakse määrus kooskõlla tegevuspraktikaga, kus vähese tähtsusega abi või riigiabi arvestatakse lähtuvalt teemast, mitte ettevõtte tegevusalast. Tegevus määratletakse vähese tähtsusega abiks või riigiabiks määruse § 4 lõike 1 või 2 alusel.

Eelnõu punktis 14 muudetakse kehtiva määruse § 19 sõnastust ning sõnad „selle toetuse alusel“ asendatakse sõnadega „selle määruse alusel“, sest võimaliku vähese tähtsusega abi andmise alus on määrus, mitte toetus. Tegemist on tehnilist laadi muudatusega.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1305/2013 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), komisjoni määrusega (EÜ) nr 808/2014, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1305/2014 rakendamise üksikasjalikud eeskirjad kontrollimenetluse rakendamise ja maaelu arengu toetusmeetmete nõuetele vastavuse kohta (ELT L 368, 23.12.2006, lk 74–84), komisjoni delegeeritud määrusega (EL) nr 807/2014,

millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT L 227, 31.07.2014, lk 1–17), ning toetuste ja tagastatava abi vormide rakendamise aluseks oleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469).

Eelnõu koostamisel on arvestatud komisjoni määrust (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607).

4. Määruse mõjud

Määruse muudatusega kaasneb positiivne sotsiaalne mõju, sest toetatavatest tegevustest saavad osa võtta ka asjakohaste sektoritega laiemalt seotud isikud. Määruse muudatusel puudub demograafiline mõju.

Määruse muudatusega ei kaasne otsest ega olulist mõju julgeolekule ja välissuhetele.

Määruse muudatusega kaasneb positiivne majanduslik mõju. Teadmussiirde ja teavituse tegevustes abikõlblike osalejate ringi laiendamise lihtsustavad nõuded tegevuste korraldajatele ning väheneb vajadus kontrollida tegevustel osalejate abikõlblikkust. Sellest tulenevalt väheneb nii tegevuste korraldajate kui ka PRIA töökoormus. E-õppele registreerimise lihtsustamisega vähenevad osalejate kulutused, sest kaob vajadus anda registreerimislehele käsikirjaline allkiri.

Määruse muudatusel puudub oluline mõju elu- ja looduskeskkonnale. Suurema abikõlblike osalejate ringi puhul võib eeldada üldise elu- ja looduskeskkonnaalaste teadmiste taseme tõusu, tegemist on väikese positiivse mõjuga.

Määruse muudatusel puudub oluline mõju regionaalarengule. Vähene positiivne mõju võib tulla e-õppe registreerimise lihtsustamisest, mis võib soodustada e-õppe tegemist, mis omakorda võib kaasa tuua keskustest kaugemate piirkondade haridustaseme tõusu.

Abikõlblike osalejate ringi laiendamise lihtsustavad nõuded tegevuste korraldajatele ning väheneb vajadus kontrollida tegevustel osalejate abikõlblikkust. Sellest tulenevalt väheneb nii tegevuste korraldajate kui ka PRIA töökoormus.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too endaga kaasa lisategevusi ega -kulutusi riigieelarvelistest vahenditest. Samuti ei kaasne määruse rakendamisega tulusid.

Arengukava meetme „Teadmussiire ja teavitus“ rakendamist rahastatakse 89 protsendi ulatuses Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ning 11 protsendi ulatuses Eesti riigieelarvest. Meetme „Teadmussiire ja teavitus“ eelarveks on planeeritud 12 miljonit eurot, sealhulgas üleriigilise ja maakondliku ulatusega tegevuste rakendamiseks 4 miljonit eurot.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostööstamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Teadmussiirde komisjoni kuuendal istungil 06.10.2016 arutati sektoriga taotluste osalise rahuldamise võimaldamist. Teadmussiirde ja teavituse toetuse allmeetme „Pikaajalised programmid“ toetuse saajate ümarlaual arutati muu hulgas vajadust laiendada abikõlblike osalejate ringi.

Kavandatavaid muudatusi on tutvustatud teadmussiirde komisjoni seitsmendal istungil 29.06.2017.

Määruse muudatuse kavand esitati 02.08.2017 ettepanekute tegemiseks teadmussiirde komisjonile ning PRIA-le, võimaluse korral on saadud ettepanekutega arvestatud.

Eelnõu esitati õigusaktide eelnõude elektroonilise koostööstamise süsteemis EIS koostööstamiseks Rahandusministeeriumile ning Haridus- ja Teadusministeeriumile. Eelnõu esitati arvamuse andmiseks teadmussiirde komisjonile ja PRIA-le.

Haridus- ja Teadusministeerium koostööstas eelnõu märkusteta. Rahandusministeerium koostööstas eelnõu EIS-s vaikimisi ning edastas e-kirja teel paar tehnilise iseloomuga tähelepanekut. Eelnõu kohta esitasid ettepanekuid Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Toiduainetööstuse Liit ja Rahandusministeerium. Eelnõus on arvestatud kõigi ettepanekutega, v.a ettepanekuga kaotada infopäevade puhul kümne osaleja minimaalne nõue.

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler